

dr hab. med. Ryszard Gajdosz prof. nadzw.

Kraków 04.09.2018

Katedra Anestezjologii, Intensywnej Terapii
i Medycyny Ratunkowej Wydziału Lekarskiego
i Nauk o Zdrowiu Krakowskiej Akademii
im. Andrzeja Frycza Modrzewskiego w Krakowie.
Kierownik Katedry: prof. nadzw. dr hab. med. Ryszard Gajdosz

OCENA

Rozprawy doktorskiej mgr. Krzysztofa Goniewicza pt. „Analiza i ocena skuteczności działań zmierzających do poprawy bezpieczeństwa ruchu drogowego w Polsce jako istotny element problemu zdrowia publicznego”.

Promotor: prof. dr hab. n. med. Piotr Fiedor

Promotor pomocniczy: dr n. med. Witold Pawłowski

Uwagi wstępne.

Oceniana praca doktorska jest oparta o dorobek publikatorski Autora, na który składa się 11 pozycji o łącznej punktacji MNiSW 91, zaś IF 0,472. Publikacje te pochodzą z lat 2012-2018, zdecydowana większość publikacji /siedem/ ukazała się drukiem w roku 2017. W 9 publikacjach Doktorant był pierwszym autorem. Praca składa się ze wstępu, określenia problemów badawczych, celu badań, metodyki, podsumowania i wniosków. Zasadniczą i najważniejszą część pracy stanowią publikacje autorskie, na których oparto technikę badawczą, określającą cele badań i przedstawiając odpowiednie wnioski. Całość dysertacji wkomponowana jest w tekst spajający /55 stron maszynopisu/, który łączy wybrane i dość jednorodne publikacje Autora o charakterze badawczym. Autor -w przygotowaniu wspomnianego tekstu- posiłkował się adekwatną bibliografią przedmiotu obejmującą 61 pozycji. Całość pracy wraz odbitkami prac własnych, oświadczeniami współautorów obejmuje 155 stron. Współcześnie obrony prac na odpowiednie stopnie naukowe coraz częściej dotyczą własnego dorobku naukowego składającego się z opublikowanych prac w periodykach fachowych. Doktorant w taki właśnie sposób przygotował swoją dysertację co należy pozytywnie ocenić, bowiem może to być przyczynkiem do praktycznego wykorzystania wysiłku badawczego o jednorodnym charakterze. Dorobek Doktoranta nosi znamiona jednorodności i jako taki spełnia wymogi przedstawienia go do oceny na stopień doktora. Zapewne byłoby lepiej gdyby IF zgłoszonego dorobku był wyższy, ale punktacja MNiSW jest zadowalająca.

Ocena ogólna i formalna.

Rozprawa doktorska mgr. Krzysztofa Goniewicza jest wynikiem Jego zainteresowań i osobistych doświadczeń związanych z pracą, oraz służbą w warunkach ratownictwa medycznego i problematyki bezpieczeństwa ruchu drogowego. Zainteresowania te ogniskują się na problematyce oceny bezpieczeństwa ruchu drogowego, organizacji medycyny ratunkowej i problemów związanych z kosztami

ludzkimi i ekonomicznymi niekorzystnych zdarzeń drogowych. Wiadomo, że szczególnie w tej dziedzinie życia publicznego, medycyny ratunkowej, pierwszej pomocy spotyka się niedomogi organizacyjne i zagrożenia, jeżeli idzie o bezpieczeństwo uczestników ruchu drogowego, ale i bezpieczeństwo członków służb ratowniczych. Zagrożenia te wynikają z nagłości powstania wypadków, obrażeń ciała i konieczność specyficznych działań ratowniczych nierzadko w warunkach stresu, niedoinwestowania sieci drogowej, ochrony zdrowia, nadmiarem obowiązków, konflikty interpersonalne, niedostatki zasobów jednostki, niedoceniające finansowe, niewystarczające perspektywy rozwoju i awansu itp. Rozwój cywilizacyjny, skokowy rozwój motoryzacji, przemieszczanie się ludności -oprócz niewątpliwych pozytywów tegoż zjawiska- generuje także zagrożenia jak np. wypadki drogowe i ich tragiczne nierzadko konsekwencje. Szczęólnego znaczenia nabiera odpowiednia jakość zabezpieczenia technicznego, logistycznego, medycznego, wyszkolenie członków służb ratowniczych, oraz opracowanie strategii i taktyki zapobiegania wypadkom w ruchu drogowym. Zatem wszystkie inicjatywy badawcze zmierzające do poszerzenia wiedzy o problemach zabezpieczenia porażonych, rannych w warunkach nagłości, wyszkolenia personelu, strategii oraz prewencji zgonów możliwych do uniknięcia należy powitać z radością. Niezależnie od korzyści zdrowotnych, populacyjnych i demograficznych redukcja wypadkowości, śmiertelności i chorobowości w ruchu kołowym znacząco wpływa na budżet państwa, który w Polsce pochłania ok. 2% PKB. Pozytywnie oceniam zamiar badawczy Doktoranta chociaż nosi on charakter bardziej przyczynkowy i replikacyjny ale w pewnej mierze także nowatorski. Doktorant zakłada, że pracownicy służb porządkowych, zabezpieczających, ratowniczych i innych realizują swoje zadania w warunkach przewlekłego stresu organizacyjnego i psychologicznego, zaś za cel swoich badań stawia identyfikację i potwierdzenie źródeł zwiększonej wypadkowości, śmiertelności i kosztów leczenia obrażeń nabytych w wypadkach drogowych w Polsce w odniesieniu do krajów wysoko cywilizowanych technicznie. W zamysłu Autora była próba wskazania na możliwe systemy naprawcze lub korygujące w obecnej niekorzystnej sytuacji w drogownictwie. Dla realizacji tego zamysłu mają służyć przeprowadzone i opublikowane badania autorskie. Oceniana praca dotyczy bardzo złożonej, ważnej i uwarunkowanej wieloma czynnikami problematyki. Duża złożoność tejże problematyki wyraźnie uwidacznia się w teoretycznym jak i praktycznym zamiarze Autora. Problematyka teoretyczna związana jest m.in. z psychologicznymi aspektami pracy prewencyjnej i jej organizacji, która dotychczas była przedmiotem analiz wielu badaczy, to jednak nadal brakuje prac aspirujących do wieloaspektowego i interdyscyplinarnego, oraz syntetyzującego spojrzenia na specyfikę problemu wypadkowości drogowej i jej redukcji. Problematyka praktyczna w recenzowanej pracy przewija się zasadniczo przez całą pozycję tegoż opracowania. Naświetlenie problematyki związanej z oceną aktualnego stanu bezpieczeństwa, rozwoju infrastruktury drogowej, motoryzacji, kultury jazdy, jakości działania służb ratowniczych jest ważne w aspekcie organizacji pracy jak i kosztów podmiotowych pracowników. Zasadniczym celem prac Doktoranta była analiza skuteczności działań zmierzających do poprawy bezpieczeństwa ruchu drogowego w Polsce, co Autor uwypuklił już w samym tytule opracowania doktorskiego. Tytuł pracy -moim zdaniem- jest zbyt rozbudowany, zawierający niemal 20 wyrazów co może sprawiać wrażenie pewnej nadinterpretacji planowanych celów badawczych. Cele szczegółowe w prezentowanych własnych pozycjach bibliograficznych obejmowały analizę bezpieczeństwa ruchu drogowego w Polsce, analizę wypadkowości drogowej dotyczącej m. in. dzieci oraz analizę inicjatyw i programów edukacyjnych, naprawczych w aspekcie zwiększenia bezpieczeństwa w ruchu drogowym. Doktorant sformułował badawczy problem główny i szczegółowe w sposób precyzyjny i właściwy.

Doświadczenia Autora zaowocowały rozprawą doktorską, na którą składa się 55 stron maszynopisu, 11 własnych artykułów wraz z przejrzystymi tabelami, rycinami i 61 pozycjami zagranicznego i krajowego piśmiennictwa. Syntetyczny 3-stronicowy wstęp, który rozpoczyna rozprawę, wprowadza czytelnika w istotę problemu i podstawy teoretyczno-praktyczne podjętych przez Autora badań. Na tle tego zwięzłego jasno napisanego wstępu Doktorant odnosi się do zagadnień ruchu drogowego, problemów i niedogodności obecnie funkcjonującego systemu zabezpieczenia logistycznego, medycznego i funkcjonowania służb państwowych, ratowniczych, infrastruktury. W tej części rozprawy -analizując swoje publikowane uprzednio prace- Doktorant przedstawił dokładnie i szczegółowo założenia

teoretyczne pracy i problemy badawcze na 10 stronach maszynopisu. Kolejnym rozdziałem pracy jest przedstawienie celów, metodologicznych podstaw badań, a dalej 6-stronicowy rozdział podsumowania.

Cele pracy zredagowane są precyzyjnie, zarówno cel główny jak i cele szczegółowe, zaś wybór tematu nie budzi zastrzeżeń. Podjęty problem badawczy -o określonej wartości praktycznej- uważam ze wszech miar za słuszny i aktualny, a jego wartość należy podkreślić w aspekcie zwiększenia wydolności i funkcjonowania służb ratowniczych. Pracę zaliczam do gatunku istotnych zagadnień organizacyjno-medycznych o dużej wadze praktycznej.

Recenzowana praca nie jest typowym projektem jaki spotyka się w badaniach medycznych z zaplanowaniem wykonania konkretnych badań, z których wyciąga się adekwatne wnioski. Jest to praca składająca się ze zbioru własnych publikacji, diagnozująca i dotycząca różnych -choć dość jednorodnych tematycznie- problemów, zatem może stanowić dla recenzenta określone trudności w ustosunkowaniu się materiału badawczego. Jednak prace doktorskie o tym charakterze mają specyficzną wartość. W związku z powyższym cel pracy może być różnie odbierany przez różnych recenzentów – wg mojej opinii można taką konstrukcję badań doktorskich całkowicie zaakceptować. Nowoczesna konstrukcja przedstawionej do oceny rozprawy doktorskiej została właściwie przeanalizowana, przemyślana i dobrze rozumiana przez Doktoranta. We wszystkich pracach własnych Doktorant eksponował materiał badawczy, zastosowaną metodykę i wnioski. Wybraną techniką badawczą /w niektórych pracach/ był także autorski kwestionariusz ankietowy.

Na podstawie analizy bibliografii obcej i własnych prac, szczególnie publikowanych w roku 2017 Autor wynikowo stwierdził, że w ciągu ostatnich 7 lat uległa poprawie sytuacja na polskich drogach, a liczba zabitych i rannych zmniejszyła się o 30% w stosunku do okresu poprzedniego. Stwierdza jednak, że statystyki są nadal zatrważające i istnieje przestrzeń do poprawy sytuacji. Pomimo poprawy Polska -pod względem bezpieczeństwa na drogach- zajmuje końcowe miejsce wśród krajów Unii Europejskiej. Autor na podstawie uzyskanych wyników konkluduje, że liczbę wypadków śmiertelnych i ciężkich obrażeń cią generujących inwalidztwo można ograniczyć poprzez zastosowanie zintegrowanego podejścia do problemu bezpieczeństwa na drogach. Wiele strategii i programów w Europie Zachodniej przyczyniło się do istotnej redukcji wypadkowości i poprawy bezpieczeństwa w ruchu drogowym. W Polsce implementacja sprawdzonych i korzystnych rozwiązań jest zbyt powolna a potencjał już wdrożonych programów naprawczych nie jest optymalnie wykorzystywany stwierdza Doktorant posilkując się wynikami badań własnych.

Uzyskane wyniki badań Doktorant przedstawił właśnie w formie przytoczenia resume z własnych publikacji. Wyniki badań własnych są podane bardzo starannie, z dużą „kulturą techniczną”, są zrozumiałe, nie wykluczają się wzajemnie, są także dobrze opracowane pod względem statystycznym z zastosowaniem odpowiednich metod i testów analizy statystycznej. Można zaakceptować autorską analizę statystyczną weryfikującą postawione hipotezy szczegółowe. Uzyskane wyniki odpowiadają na pytania i problemy badawcze co w efekcie umożliwiło sformułowanie adekwatnych wniosków.

Praca nie zawiera typowego rozdziału „Dyskusja” co wynika z jej charakteru – jak już kilkakrotnie wspomniano- jest to zbiór prac własnych publikowanych w różnym czasie. Właśnie te prace zawierają swoje własne teksty rozumiane jak dyskusja czy omówienie wyników badań, zatem nie byłoby właściwe tworzenie oddzielnego bytu nazywanym w recenzowanym opracowaniu „Dyskusja”. Oddzielne formy dyskusowania wyników w zbiorze prac stanowiących osnowę dysertacji doktorskiej mgr. Goniewicza czyta się z przyjemnością, bowiem stanowią one odpowiednie autorskie ustosunkowanie się do badań własnych. W tych tekstach dyskusyjnych Autor odnosi się krytycznie do badań własnych i badań innych autorów, zwracając uwagę na cechy wspólne i różniące się. Wyczuwa się tutaj dystans i pokorę Doktoranta wobec własnego wkładu pracy, ale także pewną frustrację w stosunku do niedostatków zabezpieczenia logistycznego, infrastrukturalnego, policyjnego, medycznego z obszaru zdrowia publicznego i służb ratowniczych, które winno być lepsze.

Pracę kończy siedem wniosków, które stanowią jednocześnie próbę dokładnej odpowiedzi na pytania, wątpliwości i hipotezy zawarte celu pracy. W mojej opinii jako recenzenta sformułowane wnioski są

dobrze przygotowane, niezbyt obszerne, zrozumiałe i na odpowiednim poziomie ogólności, a ich interpretacja i implementacja może przyczynić się do poprawy aktualnego stanu bezpieczeństwa drogowego. Uzyskane przez Doktoranta wyniki należy uznać za ważne, bowiem każda inicjatywa zmierzająca w kierunku poprawy funkcjonowania służb publicznych, ratowniczych, infrastruktury jest niezwykle cenna.

Praca napisana jest dobrym i zrozumiałym językiem, z niezwykłą starannością i pieczołowitością, bez istotnych błędów językowych, stylistycznych czy interpunkcyjnych. Praca jest praktycznym rozwiązaniem ważnego problemu badawczego i społecznego, wymagającego odwagi badawczej, cierpliwości, pracowitości analitycznego i krytycznego spojrzenia na tzw. „polityczny” problem bezpieczeństwa w ruchu drogowym z poważnymi następstwami niekorzystnymi dla państwa. Z formalnego punktu widzenia stwierdzam, że układ pracy tworzy spójną całość, napisaną starannie i odpowiada wymogom stawianym opracowaniom naukowym na poziomie doktorskim.

Podsumowanie.

W podsumowaniu stwierdzam, że rozprawa doktorska mgr. Krzysztofa Goniewicza stanowi samodzielne rozwiązanie problemu naukowego, dowodzi opanowania warsztatu badawczego, techniki przedstawiania zbiorczego własnych opracowań w formie małej meta-analizy i spełnia warunki określone w art. 13 Ustawy z dnia 14 marca 2003 r. o stopniach naukowych i tytule naukowym /Dz. U. nr 65, poz.595 z późn.zm./. Mam zaszczyt wystąpić z wnioskiem do Wysokiej Rady Wydziału Nauk o Zdrowiu Warszawskiego Uniwersytetu Medycznego o dopuszczenie Kandydata do dalszych etapów przewodu doktorskiego.

Dr hab. med. Ryszard Gajdosz prof. nadzw.